

ЗАГРОЗИ СТАЛОМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ЯКОСТІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В УМОВАХ УРБАНІЗАЦІЇ

THREATS TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES AND ENSURING THE QUALITY OF PUBLIC SERVICES IN UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF URBANIZATION

Стаття розглядає загрози сталому розвитку територіальних громад та забезпеченню якості публічних послуг в Україні в умовах урбанізації. У контексті сучасних викликів та воєнних ризиків, особлива увага приділяється ролі територіальних громад, зокрема – міських, у забезпеченні сталого розвитку. Автори розглядають питання співробітництва між територіальними громадами та визначає ключові аспекти, які впливають на їхню ефективність. Окремий акцент робиться на системі надання публічних послуг й концепції якості в цьому контексті. Аналізується вплив якості публічних послуг на задоволення потреб громадян та на сталість розвитку в умовах урбанізаційних викликів. Автор розглядає можливості та виклики, які виникають у забезпеченні якості публічних послуг на рівні територіальних громад.

В статті також аналізуються поняття публічних послуг і їхнє місце у концепції сталого розвитку. Визначаються основні аспекти, які впливають на ефективність надання публічних послуг на рівні територіальних громад, зокрема, важливість впровадження сучасних технологій та підвищення кваліфікації працівників у сфері публічного управління. Також звертається увага на важливість сприяння взаємодії між територіальними громадами та урядовими органами для ефективного управління ресурсами та реалізації стратегій. В статті висвітлюється актуальність питань якості публічних послуг як основного фактору, що впливає на довгостроковий успіх сталого розвитку територіальних громад в Україні. Загальний контекст статті створює підґрунтя для подальших обговорень та досліджень щодо оптимізації системи надання публічних послуг у відповідь на сучасні виклики та загрози сталого розвитку в Україні.

Ключові слова: сталий розвиток, воєнні ризики, територіальні громади, співробітництво територіальних громад, система надання публічних послуг, концепція якості, публічні послуги, забезпечення якості

публічних послуг, урбанізація, публічне управління та адміністрування

The article explores the threats to the sustainable development of territorial communities and the provision of quality public services in Ukraine under the conditions of urbanization. In the context of contemporary challenges and military risks, special attention is given to the role of territorial communities, in particular – urban, in ensuring sustainable development. The author examines issues of cooperation between territorial communities and identifies key aspects influencing their effectiveness. A particular emphasis is placed on the public service delivery system and the concept of quality in this context. The impact of the quality of public services on citizen satisfaction and the sustainability of development is analyzed. The author discusses the opportunities and challenges arising in ensuring the quality of public services at the level of territorial communities.

The article also analyzes the concepts of public services and their place in the sustainable development concept. The main aspects affecting the efficiency of public service delivery at the level of territorial communities are identified, including the importance of implementing modern technologies and enhancing the qualifications of public management personnel. Attention is also drawn to the importance of facilitating cooperation between territorial communities and government bodies for effective resource management and strategy implementation. The article highlights the relevance of the quality of public services as a key factor influencing the long-term success of sustainable development in territorial communities in Ukraine. The overall context of the article lays the groundwork for further discussions and research on optimizing the public service delivery system in response to contemporary challenges and threats to sustainable development in Ukraine.

Key words: sustainable development, military risks, territorial communities, cooperation of territorial communities, public service delivery system, quality concept, public services, quality assurance of public services, urbanization, public management and administration

УДК 352:332:311.342.95
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2023.36.19>

Колтун В.С.

доктор наук з державного управління,
професор,
завідувач кафедри кафедри
регіональної політики
Навчально-науковий інститут публічного
управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Бурик З.М.

доктор наук з державного управління,
професор кафедри публічного
управління та адміністрування
Університет Григорія Сковороди
в Переяславі

Постановка проблеми у загальному вигляді. Україна, розпочавши шлях децентралізації, стикається з важливими викликами, що загрожують сталому розвитку територіальних громад. Найбільшою серйозністю виявляється фінансова нестабільність, яка обмежує їхню спроможність надавати ефективне управління та соціальні послуги. Багато громад, позбавлені достатніх ресурсів, стають залежними від

центрального уряду, ускладнюючи реалізацію нових підходів.

Недостатня правова база для територіального самоврядування також є проблемою, спричинюючи невизначеність в сфері влади та відповідальності. Крім того, корупція та недостатня прозорість на місцевому рівні ускладнюють взаємодію громад та порушують систему довіри мешканців до органів самовря-

дування. А в свою чергу, соціальні розбіжності та відсутність рівноправ'я між різними територіальними громадами стають причиною конфліктів та нерівностей у розподілі ресурсів та послуг [6, с. 51]. Важливою проблемою також є відсутність ефективного механізму контролю та оцінки роботи органів місцевого самоврядування, що ускладнює забезпечення відповідальності та ефективності владних структур на місцевому рівні.

Важливо відзначити, що сьогодні воєнні ризики становлять серйозну загрозу сталому розвитку територіальних громад в Україні. Постійна загроза з боку країни агресора підірвали економічну стабільність і соціальний прогрес в багатьох місцевостях. Війна призводить до втрати життів, зруйнування інфраструктури та виснаження ресурсів, що може негативно позначитися на життєзабезпеченні та здоров'ї мешканців [10, с. 23]. Загроза безпеці стає перешкодою для нормального функціонування громад та може змусити їх витратити значні ресурси на заходи з мобілізації та захисту.

Крім того, війна призводить до внутрішнього переміщення населення, змушуючи громади знаходити шляхи до адаптації до нових умов та надання допомоги постраждалим, а це в свою чергу створює додатковий тиск на ресурси та вимагає великих зусиль для відновлення звичного ритму життя в зоні конфлікту. Тому враховуючи сучасні виклики, воєнні ризики в Україні впливають не лише на безпеку нації, але й становлять серйозну перешкоду для сталого розвитку територіальних громад, вимагаючи комплексних заходів для подолання наслідків та відновлення зруйнованих територій.

Також варто звернути увагу на забезпечення якості публічних послуг в Україні, що супроводжується рядом загроз, що можуть значно ускладнити їхнє здійснення та призвести до невдоволення громадян [1, с. 12]. Фінансові обмеження є однією з основних загроз. В багатьох сферах публічного сектору обмежений бюджет ускладнює впровадження необхідних ініціатив, що може впливати на якість надання послуг та реакцію на потреби громадян.

Проблемою є також корупція в органах влади, яка порушує прозорість та довіру до публічних служб. Недостатня відкритість може призвести до неналежного використання ресурсів та зниження рівня довіри громадян до державних структур, а відсутність ефективного контролю та моніторингу може допустити бездіяльність та непрозорість в роботі владних органів, що в свою чергу впливає на якість публічних послуг [14, с. 197]. Тому відповідна

проблема вимагає вдосконалення системи внутрішнього контролю та незалежного оцінювання результативності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останні дослідження та публікації в Україні вказують на ряд серйозних загроз сталому розвитку територіальних громад. Кожушко О., Кравців В., Миронюк І., Носулько Б., Слабий Г. в своїх наукових дослідженнях однією з основних проблем виокремлюють недостатню фінансову стабільність, яка часто виникає через неефективне управління бюджетом та недобросовісне використання ресурсів. Важливо відзначити, що ця проблема може призвести до обмеженого доступу до якісних публічних послуг для мешканців громад.

Додатково, дослідження вказують на системну корупцію та нечесні практики у сфері місцевого управління, що впливає на ефективність надання послуг та розкрадання бюджетних коштів. Бегаль Л., Гладка О., Гунбіна О., Єсімов С., Ковалів М., Ковальова Т., Лікарчук Н., Маматова Т., Малець М., Маллой Т., Салат Л. наголошують на тому, що саме це стає негативним фактором для побудови довіри громадян до влади та обмежує їхню участь у розвитку своєї території.

З іншого боку, позитивні тенденції виявляються в розширенні використання електронних технологій у наданні публічних послуг. Зандер Х., Крайник О., МакКартні С., Мохова Ю., Сміт Б., Сторонянська І. відзначають, що інноваційні рішення та цифрові платформи можуть сприяти покращенню якості обслуговування громадян та зробити управління більш прозорим та ефективним. Однак існує потреба в розробці та впровадженні відповідних правових та технічних механізмів для забезпечення безпеки та конфіденційності даних в цьому контексті. Тому уряд та місцеві органи влади повинні активно працювати над усуненням виявлених проблем для забезпечення сталого розвитку територіальних громад та забезпечення якості публічних послуг в Україні.

Мета дослідження. Мета даного дослідження полягає в обґрунтуванні засад для здійснення аналізу та ідентифікації загроз, які впливають на сталий розвиток територіальних громад в Україні та обмежують забезпечення якості публічних послуг, зокрема – в умовах урбанізації. Перш за все, важливо врахувати фактори економічної нестабільності та фінансових обмежень, які можуть впливати на фінансування та реалізацію соціальних та інфраструктурних проектів. Крім того, політична нестабільність, російсько-віна та корупція можуть ускладнити впровадження ефективних стратегій розвитку територіальних громад та

впливати на якість надання публічних послуг. Додатковою загрозою є недостатня участь громадян у процесах прийняття рішень та відсутність механізмів взаємодії між владою та громадянами, а це може призвести до невідповідності обраної стратегії розвитку реальним потребам населення та погіршення якості наданих послуг. Окрім того, технологічний відставання та недостатня інноваційна активність можуть обмежувати можливості громад в ефективному впровадженні сучасних технологій для поліпшення якості життя та надання публічних послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування концепції сталого розвитку людства розпочалося в 60–70-х роках ХХ століття. У цей період виникає усвідомлення того, що екологічні та соціально-економічні проблеми загрожують життю сучасних і майбутніх поколінь. Однак слід відзначити, що на сьогодні формування поняття «сталого розвитку» залишається об'єктом дискусій.

Деякі автори пов'язують поняття сталого розвитку з великою кількістю параметрів (економічних, соціальних, політичних, культурологічних). Наприклад, Крайник О. П. вважає, що сталий розвиток — це такий розвиток, при якому суспільство може отримувати різноманітні послуги, включаючи економічні, соціальні та екологічні, для задоволення потреб поточного та майбутніх поколінь [7]. Носулько Б. Я. вважає, що сталий розвиток забезпечується створенням та застосуванням інновацій у трьох сферах: економіці, соціальному розвитку й екології — всі ці компоненти впливають на показники якості життя суспільства [8, с. 39]. Мохова Ю. Л. визначає сталий розвиток як перехід від економіки використання ресурсів до економіки їх системного відтворення, тобто стійкий розвиток передбачає перехід до управління всією сукупністю економічних, соціальних, екологічних процесів на території громади відповідно до особливостей розташування виробництва та розселення населення [11, с. 27].

Єсімов С. С., визначаючи основні компоненти економічної стійкості, виділив фінансову, екологічну стійкість, інвестиційну та інноваційну активність, а також економічну ефективність в рамках сталого розвитку територіальної громади [2, с. 269]. Група дослідників, розглядаючи стійкий розвиток, виділила 3 підсистеми: природні ресурси, матеріально-технічний комплекс й соціум, тому характеризують сталий розвиток як економічний ріст з забезпеченням відтворюваності обмежених ресурсів [17, с. 83].

Такі характеристики системи сталого розвитку, як комплексність, глобальність та уні-

версальність, дозволяють врахувати особливості соціального, економічного, екологічного розвитку країн (Рис 1).

Рис 1. Система сталого розвитку

Багато в чому це зумовлено тим, що в рамках сталого розвитку сформульовані класичні рекомендації, а керівництво держави і самі жителі вже в межах своєї території приймають рішення про те, як глобальні завдання сталого розвитку врахувати у національних стратегіях, планах, програмах та проектах. Крім того, слід зазначити, що рух до сталого розвитку не є короточасним процесом, досягнення сталого розвитку можливе лише у разі планомірної та систематичної підтримки з боку центральних державних органів [15, с. 62].

Враховуючи сучасні світові події, то загрози сталому розвитку територіальних громад в Україні можуть включати ряд проблем, з якими стикаються багато об'єднаних територіальних громад. По-перше, це фінансові труднощі, пов'язані з обмеженими бюджетними ресурсами та недостатньою фінансовою автономією. По-друге, соціальні проблеми, такі як відсутність ефективної системи охорони здоров'я в певних територіальних громадах, освіти та соціального забезпечення, можуть суттєво обмежувати потенціал [7]. Недостатній доступ до якісних освітніх та медичних послуг може призвести до відтоку населення, зниження рівня життя та загрожувати сталому соціальному розвитку.

По-третє, важливо визначити воєнний ризик як серйозну загрозу сталому розвитку територіальних громад в Україні. Адже війна призводить до негайного припинення роботи місцевих інституцій, загострення гуманітарної кризи та значного погіршення умов життя мешканців. Зруйнування інфраструктури, економічна нестабільність та втрати в ресурсах можуть значно ускладнити відновлення та

розвиток місцевих громад після завершення російсько-української війни [10, с. 21].

Відповідно до вище відзначеного, Наомі Бірдтісл — професор в Університеті Гріфіта, Австралія та Роб Хейлз — викладач в Університеті Гріфіта, Австралія, наголошують на тому, що загрози сталому розвитку територіальних громад можуть виникнути з різних напрямків, зокрема через воєнні ризики та недостатнє співробітництво між територіальними громадами:

1. Наявність війни, конфліктів або загроз може негативно позначитися на сталому розвитку територіальних громад, такі процеси можуть спричинити руйнуванням інфраструктури, зруйнувати соціальний порядок та вплинути на економічний розвиток регіону.

2. Економічна нестабільність, адже сучасні виклики для територіальних громад часто супроводжуються економічною нестабільністю, зменшенням інвестицій та зростанням безробіття, а відповідно це може призвести до зниження фінансової не стабільності територіальних громад й обмежити їхню здатність забезпечувати розвиток та благополуччя громадян.

3. Порушення соціальної інтеграції в територіальних громадах може виникати з різних причин та мати серйозні наслідки для спільностей. Однією з ключових проблем є нерівність у доступі до соціальних, економічних та культурних ресурсів. Додатковим чинником може бути відсутність ефективних механізмів взаємодії та співпраці між різними групами населення. Нестабільні умови життя, відсутність робочих місць та соціальної підтримки можуть призводити до відчуття відокремленості та втрати суспільного зв'язку. Для подолання цих проблем важливо впроваджувати програми соціальної інклюзії, створювати умови для рівного доступу до ресурсів та активно сприяти взаєморозумінню та співпраці в межах громад.

4. Обмежене співробітництво територіальних громад, адже недостатнє співробітництво між різними територіальними громадами може призвести до неефективного використання ресурсів, обмеження можливостей для спільного розвитку та зменшення сил територіального об'єднання.

5. Порушення екологічної рівноваги в межах діяльності територіальної громади є серйозною проблемою, оскільки може суттєво вплинути на якість життя мешканців та стан природних ресурсів. Найчастіше це порушення пов'язане із неправильним використанням природних ресурсів, надмірним викиданням забруднюючих речовин та неефективним управлінням відходами. Нехтування екологіч-

ними аспектами може призвести до забруднення водойм, виснаження ґрунтів, зменшення біорізноманіття та загострення проблем кліматичних змін [13, с. 32, 64, 82, 107, 113].

Для України в першу чергу, реалізація концепції сталого розвитку в територіальних громадах включає декілька завдань:

1. Збільшення обсягів виробництва, спрямоване передусім на поліпшення економічної компоненти.

2. Подолання відсутності фінансування та, іноді, недбалості бізнесу в питаннях екологічних стандартів.

3. Розробка стратегій для подолання залишкового принципу у вирішенні соціальних проблем [7].

Також співробітництво між територіальними громадами відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку, адже взаємодія між громадами сприяє обміну досвідом та ресурсами, що дозволяє ефективніше вирішувати спільні завдання та реалізовувати спільні ініціативи. Однак існують загрози, які можуть торкнутися цього співробітництва. Недостатня комунікація та взаємодія можуть призвести до неефективності спільних проєктів та виникнення конфліктів. Важливо враховувати різний рівень розвитку громад, щоб уникнути нерівності у розподілі ресурсів та вигід.

Ще однією загрозою є недостатнє обґрунтування прийнятих рішень, адже без відповідального та обґрунтованого підходу може виникнути невпевненість в справедливості та дієвості спільних дій, що загрожує загальній стійкості розвитку. Тому дослідники наголошують на тому, що для успішного подолання цих викликів, необхідно акцентувати увагу на побудові відкритого діалогу та розвитку механізмів взаємодії. Забезпечення сталого розвитку територіальних громад вимагає спільних зусиль, систематичного аналізу та удосконалення механізмів співпраці [13, с. 127]. Вказані процеси набувають додаткової значущості в умовах урбанізації, під якою розуміємо глобальний історичний процес, який зростання частки міського населення та підвищення значущості міст і міського життя в розвитку суспільства.

Система надання публічних послуг визначає ефективність функціонування державних та муніципальних органів, — однак ключовим елементом успішного впровадження цієї системи є концепція якості. Якість публічних послуг визначається їхньою спроможністю відповідати потребам громадян та забезпечувати їм доступ до ефективних та надійних сервісів [9, с. 87]. Забезпечення якості публічних послуг включає в себе визначення чітких

стандартів, вимог та критеріїв, які повинні бути виконані при наданні послуг. Дійсно, публічні послуги визнаються як ключовий елемент розвитку суспільства, і їхня якість безпосередньо впливає на задоволеність та довіру громадян до влади [16, с. 181]. Забезпечення високої якості публічних послуг сприяє формуванню ефективної та відповідальної державної системи, що сприяє розвитку громадянського суспільства та загального благополуччя.

Реформа децентралізації в Україні, яка розпочалася у 2015 році, передбачає передачу владних повноважень та фінансів від органів центральної виконавчої влади до місцевого самоврядування. Цей процес створює нові можливості на муніципальному рівні, навіть для невеликих міст, сіл, селищ та громад, сприяючи їх подальшому розвитку. Шляхом об'єднання новоутворені громади можуть поєднувати свої ресурси для самостійного вирішення питань місцевого значення, підвищення якості життя й взяти на себе відповідальність за це. Одним із способів реалізації самоврядних повноважень на локальному рівні є розбудова сфери надання адміністративних послуг населенню через створення відповідних Центрив надання адміністративних послуг (ЦНАП) [3, с. 79; 12].

Розвиток мережі відповідних Центрив надання адміністративних послуг (ЦНАП) залежить від відповідного нормативно-правового забезпечення, яке також піддається впливу постійних змін в українському законодавстві та визначає всі необхідні напрями для розвитку цієї сфери. Основні етапи розвитку нормативно-правового забезпечення системи надання адміністративних послуг в Україні можна зіставити з подіями, що відбувалися протягом різних періодів. Спочатку було закладено основи системи надання адміністративних послуг у взаємодії з суб'єктами господарювання (до 2005 року).

Далі слід відзначити початок формування системи надання адміністративних послуг у період з 2006 по 2008 рік. Важливим етапом є нормотворча діяльність для упорядкування сфери адміністративних послуг, що відбувалася від 2009 до 2013 року. Після цього відбулося розширення повноважень органів місцевого самоврядування в сфері надання адміністративних послуг у період з 2014 по 2017 рік. Завершальним етапом були розвиток мережі відповідних ЦНАП органів місцевого самоврядування та діджиталізація сфери публічних послуг у 2019–2020 роках [4, с. 267].

Забезпечення якості публічних послуг є критично важливим елементом для задоволення

потреб громадян і ефективної роботи системи надання публічних послуг, тому в рамках сучасних викликів є загрози, які можуть впливати на якість отримання публічних послуг:

1. Недостатня фінансова підтримка, — обмежені фінансові ресурси можуть вплинути на здатність уряду забезпечувати належну якість послуг. Обрізання бюджетів може вести до скорочення персоналу, витрат на технології та навчання, що може погіршити якість обслуговування.

2. Низька ефективність адміністративних процесів, — затримки в роботі адміністративних процесів, непотрібна бюрократія та нечіткі правила можуть призвести до невідповідності вимогам громадян та погіршити якість послуг.

3. Відсутність чітких та вимірюваних стандартів якості може ускладнити оцінку та забезпечення відповідності послуг встановленим нормам.

4. Застарілі технології та відсутність інновацій можуть обмежувати ефективність та зручність публічних послуг.

5. Кадрові проблеми, — недостатнє навчання та розвиток персоналу, а також низька мотивація можуть призвести до погіршення якості обслуговування та спричинити невдоволення громадян.

6. Недостатня участь громадськості, — відсутність засобів для збору та врахування думок та потреб громадян може призвести до розриву між очікуваннями суспільства та наданими послугами.

7. Корупція може погіршити якість публічних послуг, оскільки вона може призвести до відмови від прозорості та справедливості у видачі послуг [5, с. 127].

У виконанні публічних послуг в Україні, зокрема державних, спостерігаються певні недоліки, які можуть призвести до ризику незадоволення конкретного суб'єкта-споживача. Тому, Україна вдосконалює систему забезпечення якості публічних послуг, спрямовуючи зусилля на кілька ключових напрямків. По-перше, впровадження електронних сервісів (Дія) і платформ для зручності громадян стало пріоритетом. Зокрема, системи онлайн-запису до медичних закладів та електронні сервіси державних органів дозволяють швидко та ефективно отримувати необхідні послуги.

Другим важливим кроком є впровадження механізмів зворотного зв'язку від громадян, — розробка електронних платформ для збору відгуків та пропозицій дозволяє налагоджувати взаємодію між владою та населенням, щоб ідентифікувати проблеми та шукати шляхи їх вирішення. Третім аспектом є впровадження

прозорості та відкритості у роботі державних органів. Публікація відомостей про роботу органів влади, їх рішення та витрати на виконання певних програм сприяє формуванню довіри громадян до державних інституцій.

Висновки. Сталий розвиток територіальних громад в Україні сьогодні стикнувся з рядом серйозних загроз, які можуть значно уповільнити чи навіть зупинити цей процес. Першою ключовою загрозою є фінансові труднощі, які можуть виникнути внаслідок недостатнього фінансування з боку держави. Без належних ресурсів територіальні громади втрачають можливість забезпечити ефективну інфраструктуру, соціальні послуги та розвиток своїх територій особливо в умовах війни.

Другою значущою загрозою є політичні перешкоди, які можуть виникнути внаслідок непрозорості та корупції в управлінні. Несправедливий розподіл ресурсів чи втручання політичних структур може призвести до того, що територіальні громади втрачають свою самостійність та можливість ефективного прийняття рішень.

Третьою загрозою є соціокультурні труднощі, пов'язані із збереженням традицій та ідентичності в умовах зростаючої глобалізації. Недостатній захист культурної спадщини та відсутність належного підтримки для розвитку місцевого самоврядування можуть призвести до поступового зникнення унікальних регіональних особливостей. Четвертою, але не менш важливою, загрозою є екологічна нестабільність, що може виникнути внаслідок неправильного використання природних ресурсів, війни (руйнування Каховської ГЕС) та відсутності належного контролю за екологічними процесами. Втрата екологічної рівноваги може негативно вплинути на якість життя мешканців та загрожувати сталому розвитку територіальних громад.

Отже, для забезпечення сталого розвитку територіальних громад в Україні в умовах урбанізації необхідно уважно враховувати ці загрози та вживати ефективні заходи для їх протидії, сприяючи тим самим позитивним тенденціям у розвитку громад і забезпеченню їхньої стійкості.

Забезпечення якості публічних послуг в Україні є актуальним питанням, але відповідно до вище відзначеного існує низка загроз, які можуть впливати на ефективність та надійність цих послуг. По-перше, недостатній рівень фінансування може обмежувати можливості вдосконалення й розвитку публічних служб. Недостатні кошти призводять до обмежень у впровадженні сучасних технологій, підвищенні кваліфікації персоналу та забезпеченні необ-

хідних ресурсів для надання якісних послуг. По-друге, відсутність чітких механізмів моніторингу та оцінки якості послуг може ускладнювати ефективний контроль і виявлення проблем в системі. Брак прозорості та відкритості призводить до відсутності відповідальності та може сприяти бездіяльності владних структур у вирішенні проблем. По-третє, політичні та економічні нестабільності можуть призводити до непередбачуваності в управлінні та впровадженні стратегій розвитку публічних послуг, адже нестабільне середовище може стати перешкодою для довгострокового планування та впровадження необхідних реформ.

Усі ці фактори узагальнюються в тому, що ефективне забезпечення якості публічних послуг в Україні вимагає комплексного підходу, що охоплює боротьбу з корупцією, забезпечення адекватного фінансування, вдосконалення системи моніторингу та управління, а також створення стабільного політичного та економічного середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бегаль Л. А. Оптимізація структури засадничих документів цифрової трансформації сфери надання адміністративних послуг. *Держава та регіони. Сер. Публічне управління та адміністрування*, 2021. № 2 (72). С. 12-19.
2. Єсімов С. С. Розвиток системи надання електронних адміністративних послуг: нормативно-правовий аспект. *Вісник Національного університету «Львівська Політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 263-271.
3. Ковалів М., Малець М. Теоретичні аспекти надання пріоритетних послуг у контексті розвитку системи електронних послуг в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія юридична*. 2018. № 906. С. 77-87.
4. Ковальова Т.В., Гунбіна О.В. Правові проблеми надання адміністративних послуг з використанням інтернет-технологій. *Наукові перспективи. Серія «Право»*. 2021. № 9 (15). С. 260-271.
5. Кожушко О. О. Щодо питання адміністративно-правового регулювання надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 1. С.125-129.
6. Кравців В. С., Сторонянська І. З. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с.
7. Крайник О. Державне регулювання сталого розвитку територіальних громад. *Економіка та суспільство*, 2021. №24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/197/189>
8. Носулько Б. Я. Роль місцевого самоврядування у становленні територіальної громади та її соціально-економічному розвитку. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти*, 2021. № 1. С. 37-40.

9. Маматова Т. В., Гладка О. М. Інноваційні підходи до розвитку системи надання адміністративних послуг в умовах децентралізації. *Державне управління та місцеве самоврядування*, 2020. Вип. 1(44). С. 86–9

10. Миронюк І., Слабий Г. Концептуальні підходи до розвитку територіальних громад регіонів України, віддалених від зони активних бойових дій, у період війни проти російської агресії в повоєнний час. *Міжнародний науковий вісник*, 2023. № 1-2 (27-28). С. 21-24.

11. Мохова Ю. Л. Оцінка діяльності центрів надання адміністративних послуг в умовах цифровізації України. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2021. № 2 (29). С. 22 – 28.

12. Про адміністративні послуги : Закон України № 5203-VI (зі змінами і доповненнями від 27.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

13. Birdthistle N, Hales R. Attaining the 2030 Sustainable Development Goal of Sustainable Cities and Communities. Emerald Publishing Limited. 2023. 195 p.

14. Likarchuk N. Planning as a system-forming function of strategic management. Development vectors in public management and administration: Collective monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», Wloclawek, Poland, 2021. С. 190-208

15. Malloy T. H., Salat L. Non-Territorial Autonomy and Decentralization: Ethno-Cultural Diversity Governance (Routledge Studies in Federalism and Decentralization). Routledge, 2023. 288 p.

16. Smith B. Decentralization: The Territorial Dimension of the State. Routledge, 2023. 237 p.

17. Zander H., McCartney S. A Landscape Approach: From Local Communities to Territorial Systems. Applied Research & Design, 2022. 304 p.